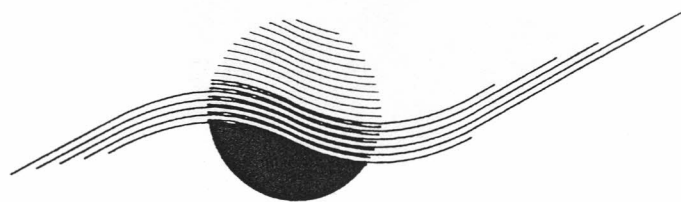

TISK O MEDNARODNI KONFERENCI
PREMISLEK O IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH IN RAZVOJU

Ljubljana, 6. do 9. oktober 1993

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

ACE
SAEC

Razsežnosti izobraževanja odraslih

**V začetku oktobra bo
v Ljubljani konferenca an-
dragov z vsega sveta**

LJUBLJANA, 15. septembra
– V začetku oktobra bo Ljubljana za nekaj dni svetovno središče razmišljanj o izobraževanju odraslih. Na mednarodnem posvetu »Premislek o izobraževanju odraslih in razvoju« se bodo zbrala velika imena s tega področja prav z vseh celin, da primerjajo različne poglede na andragogiko, na razmerje med poučevanjem mladine in starejših, na družbeno vrednotenje izobraževanja odraslih, o subjektih, ki imajo na skrbi to izobraževanje, ter o drugih vprašanih. O vsem tem je pri Pedagoškem inštitutu v Ljubljani več let potekala raziskava, v katero je bilo vključenih več kot 80 uglednih mednarodnih strokovnjakov za andragogiko; rezultati tega projekta bodo vsebinsko izhodišče strokovnega srečanja, ki ga pripravlja Andragoški center Slovenije, sodelujejo pa tudi Pedagoški inštitut, tri slovenska ministrstva (za znanost in tehnologijo, za šolstvo in šport ter za delo) in s sofinanciranjem Unesco. Na današnjem sestanku s časnikarji v Andragoškem centru Slovenije so predstavili namen in pomen te ugledne mednarodne konference.

J. S.

Mednarodna konferenca o izobraževanju odraslih

Kako dvigniti izobrazbeno raven?

☞ **Metka Lajnsček**

Ljubljana — Od 6. do 9. oktobra bo v Cankarjevem domu potekala mednarodna konferenca z naslovom Premislek o izobraževanju odraslih in razvoju - pripravljajo jo Andragoški center Slovenije v sodelovanju s Pedagoškim inštitutom in z denarno pomočjo ministrstva za znanost in tehnologijo, ministrstva za šolstvo in šport, ministrstva za delo ter Unesca.

Po besedah direktorja Andragoškega centra **Zorana Jelenc**a bodo na konferenci sodelovali priznani mednarodni in domači strokovnjaki, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih. Njen namen so predstavili na včerajšnji novinarski konferenci. Strokovnjaki bodo razpravljali o temeljnih konceptualnih vprašanih izobraževanja odraslih in o pomenu andragogike. Poseben pomen bodo namenili razmerju med izobraževanjem otrok in mladine ter odraslih. Vsebinsko izhodišče za konferenco so izidi raziskovalnega projekta Znanje andragogi o izobraževanju odraslih. Več kot 80 strokovnjakov je sporočilo svoja stališča o tem, kako pojmujejo izobraže-

vanje odraslih in andragogiko ter kaj menijo o njunem nadaljnjem razvoju. Zbrane izide bodo na konferenci predstavili javnosti.

Za Slovenijo ima omenjena konferenca poseben pomen zato, ker izobraževanje odraslih v naši zavesti ni toliko navzoče kot izobraževanje otrok in mladine. Po besedah **Ane Krajnc** je pri nas v prejšnjem sistemu prevladovalo stališče, da so ljudje, ki veliko potujejo in govorijo tuje jezike, največji notranji sovražniki. Posledica tega je tudi dejstvo, da bomo pri sedANJI hitrosti razviti svet dohiteli šele čez tisočletje. Popisi prebivalstva namreč kažejo, da se je izobrazbena sestava prebivalcev Slovenije v zadnjih desetih letih le minimalno dvignila. Če za merilo vzamemo pismenost prebivalstva, smo res na vrhu. Glede na to, koliko prebivalcev je končalo srednjo šolo, pa smo na robu srednjerazvitih držav. V občini Pesnica je na primer kar 74 odstotkov ljudi funkcionalno nepismenih, v murskosoboški občini pa so izredno velike razlike v izobrazbi med spoloma. Po mnenju Ane Krajnc bodo izobrazbeno raven prebivalstva dvignili predvsem potreba po preživetju in socialni nemiri, ki pomenijo tudi pritisk na politiko. To pa se v Mariboru že dogaja.

Izobraževanje kot način življenja

Skoraj da ni več človeka, ki ga ne bi tako ali drugače pritiskale potrebe po lastnem učenju. Oseba živi na prepihu lastnega znanja in neznanja. Od človekovega znanja je odvisno, kako bo preživel in sploh obstajal, kako bo ohranil svoje ravnotežje in odnose z okolico, kaj bo še lahko postal in čemu bo v življenju pripadal. Okrog nas mrgoli raznih mnenj, pogledov, ideologij in vrednostnih sistemov od najbolj mističnih do mehanično realističnih. Tudi to je težka, zahtevna pot učenja, na podlagi katere se posameznik odloči, kaj je pripravljen sam zagovarjati, za čem stoji in katere vrednote bodo njegovo osnovno gibalno.

Pri odpuščanju delavcev in zaposlovanju se vedno pogosteje ustavljajo pri dejstvu, da »je vse odvisno od človeka«, zato pazijo vedno bolj, koga zaposlujejo. Izobraževanje za poklic, kateremu je bilo nekoč posvečeno celotno šolanje (spomnimo se samo našega slavnega usmerjenega izobraževanja), mora danes zadostiti mnogim drugim ciljem. Pripraviti mora človeka, da bo znal skrbeti za svoje zdravje, svoje okolje, za svojo lastno osebno rast in razvoj, za vzgojo otrok in družino, za lastne finančne in materialne zadeve in da bo dajal vsebino svojemu življenju tudi v prostem času. Na sedanji stopnji družbenega razvoja, ko se z veliko naglico pomikamo v poindustrijsko družbo ali družbo informatike mora biti izobraževanje odraslega tako zgoščeno, da ga prelevi iz »odvisneža« (za katerega stanovanje, službo, zdravje, socialno varnost itd., naj bi skrbeli drugi, predvsem država) v »samostojnega človeka«, ki v večini potreb deluje samozadostno.

Seveda nam industrijsko obdobje ni pustilo za seboj takih ljudi. Samostojno deluje lahko le peščica ljudi. Vsi ostali – po večini ozko usposobljeni industrijski delavci, katerih množice polnijo danes urade za brezposelne, drugi pa so že na robu brezposelnosti – so sposobni živeti le kot odvisneži. Zlasti pri zadovoljevanju večine svojih potreb odvisni od države. Vešči so trpljenja, čakanja, znajo potrpeti in najraje so tiho. Ko jih življenje stisne ob zid in so skrajno ogroženi se sprožijo socialni nemiri in nasilje, ker se jim zdijo naprej v življenje vse poti zaprte.

V najbolj razvitih državah (OECD) računajo, da imajo približno 20 odstotkov »odvisnežev« ali funkcionalno nepismenih ljudi. To so ljudje, ki so nekoč hodili v šolo, vendar zelo malo in so se usposobili za neka enostavna dela, ki jih je industrija v prejšnjem obdobju potrebovala. Sposobnost in učljivost sta jim zakrneli. Danes v novo porajajočem svetu, ki vedno bolj žubori v ustvarjalnosti in novi dinamiki življenja, v družbi informatike ne vedo, kaj bi s seboj.

V Sloveniji računamo, da imamo pri odraslem prebivalstvu (starost nad 15 let po štetju iz leta 1991. približno 50 do 70 odstotkov funkcionalno nepismenih prebivalcev. Občine, v katerih je ta odstotek najvišji, bodo težko naredile nadaljnji razvojni korak, zaradi frustracij ljudi grozi nasilje in porast kriminala. Če se človek ne more konstruktivno vključiti v socialno življenje, če ne more biti konstruktiven, postane z vso svojo energijo destruktiven. Tovrstni pojavi so v Sloveniji že močno v porastu. Rešilo jih ne bo povečano število policajev, ampak delo z ljudmi, pomoč, da se razvijejo, pa naj rečemo temu kakorkoli že hočemo, doizobraževanje, izobraževanje odraslih, osebni razvoj ali vzgoja, dovzgoja, preusposabljanje, itd.

Že celotno zadnje desetletje smo strokovnjaki slutili in ponekod v razvitem svetu in bolj demokratičnih družbah gledali tudi na lastne oči, kakšne brezmejne razsežnosti dobiva izobraževanje in vzgoja odraslih. Povzpelo se je do nepričakovanih razsežnosti. V svetu že od začetka osemdesetih let govorijo o eksploziji izobraževanja odraslih, o znanju, ki je postalo eden najbolj močnih tržnih »produktov«.

Eksploziji izobraževanja odraslih nujno sledijo tudi velike spremembe v temeljnih konceptih, sami znanosti in teoriji izobraževanja odraslih. Zato smo se slovenski znanstveniki s področja andragogike lotili leta 1990 zelo ambicioznega projekta – komparativne mednarodne raziskave o Rekoncipiranju izobraževanja odraslih. **Dr. Zoran Jelenc**, raziskovalka **Metka Svetina** in spodaj podpisana smo sestavili vprašalnik, ki je služil kot podlaga za pisni intervju in ga poslali najbolj vidnim strokovnjakom za andragogiko po celem svetu. Razposlanih je bilo več kot 200 primerov. Tako se je začel proces raziskovanja in medsebojnega sodelovanja. Podatke smo zbirali več let, ker smo na vmesnih mednarodnih konferencah v zaporedju imeli s temi strokovnjaki tudi osebne stike in se z njimi podrobneje pogovarjali. Tako smo zbrali odgovore, koncepte, vizije in teoretične modele približno sto znanstvenikov in strokovnjakov s področja vzgoje in izobraževanja odraslih. Tako velik odziv pripisujemo predvsem splošni potrebi vprašanih. Odgovori, ki jih iščejo slovenski andragogi zanimajo tudi njih in se jim zdijo bistveni in neizogibni.

Tako zahtevna raziskava ni v Sloveniji nastala slučajno. Za seboj ima dolgotrajnejše sodelovanje slovenskih andragogov z vsemi najbolj vidnimi andragoškim inštituti v svetu.

Sloveniji je lahko v posebno čast, da svetovno najbolj znani strokovnjaki pridejo v Slovenijo na **svetovno konferenco o Rekoncipiranju izobraževanja odraslih**, ta bo potekala od 5. do 10. oktobra letos v Cankarjevem domu.

Rekoncipiranje izobraževanja odraslih je neizogibno. Vendar je to naloga, katere ne more opraviti en sam strokovnjak. Tako veliko in zelo odgovorno nalogo ne more opraviti niti skupina nacionalnih strokovnjakov zaprtih v realnost svoje družbe. Zato smo odvisni od medsebojnega sodelovanja, skupnega prizadevanja, da pridemo do pravih zaključkov, spoznanj in končnega koncepta v katerem bodo določene paradigme sodobnega izobraževanja in vzgoje odraslih. Stroka je dokončno potrdila, da osebosten razvoj ni odvisen samo od otroštva ali prvih petih let življenja, ampak se osebost pomembno oblikuje tudi v vseh poznejših obdobjih in tudi v tretjem življenjskem obdobju. Izobraževanje odraslih je način življenja.

ANDRAGOGIKA

Sodi izobraževanje odraslih v pedagogiko?

LJUBLJANA - Andragoski center Slovenije v sodelovanju s Pedagoskim inštitutom pri ljubljanski Univerzi od 6. do 9. oktobra prireja mednarodno konferenco o izobraževanju odraslih. V Cankarjevem domu se je zbralo 68 udeležencev iz 30 držav sveta, ki bodo predstavili svoje poglede in izkušnje pri poučevanju odraslih. Vsebinsko izhodišče konference so rezultati raziskovalnega projekta Znani andragogi o izobraževanju odraslih, ki ga je več let izvajal Pedagoski inštitut. Kot je povedal direktor Andragoškega centra Zoran

Jelenc, je cilj mednarodne konference z naslovom Preobrazba izobraževanja odraslih za razvoj, odgovoriti na nekaj temeljnih vprašanj v zvezi z andragogiko. V prvi vrsti bi radi ugotovili, ali je mogoče govoriti o samostojnosti izobraževanja odraslih ali pa to področje sodi v pedagogiko. Razmejila pa bo tudi pristojnosti oziroma obveznosti posameznikov, ki se želijo izobraževati, podjetij, ki programe izobraževanja pripravljajo, in države kot subjekta, ki mora podpirati izobraževanje starejših, podobno kot organizira solanje otrok. (A.Z.)

Kako naprej z izobraževanjem odraslih?

Urša Matos

Ljubljana — Včeraj popoldne se je v Cankarjevem domu s slavnostnim nagovorom ministra dr. Slavka Gabra začela štiridnevna mednarodna konferenca o izobraževanju odraslih.

Konferenca ima naslov Preobrazba izobraževanja odraslih za razvoj, njen organizator je Andragoški center Slovenije, pripravili pa so jo v sodelovanju s Pedagoškim inštitutom pri Univerzi v Ljubljani.

Konferenca je namenjena temeljnemu vprašanju izobraževanja odraslih in andragogike kot njihove znanstvene discipline. Strokovnjaki z vseh celin bodo predstavili različne poglede na izobraževanje odraslih v svetu in ugotavljali možnosti za njihovo usklajevanje oziroma nadaljnje spodbujanje različnosti izobraževanja odraslih v svetu. Vsebin-

sko izhodišče konference sestavljajo ugotovitve raziskovalnega projekta Znani andragogi o izobraževanju odraslih, ki je sad večletnega raziskovanja ljubljanskega Pedagoškega inštituta. Več kot 80 vidnih strokovnjakov s področja izobraževanja odraslih se je opredelilo o tem, kakšno je njihove razmerje do andragogike in pedagogike, o povezavah med njima, o mestu in pomenu izobraževanja odraslih v svetu in o lastni viziji razvoja tega področja. Zbrane ugotovitve omenjenega projekta želijo organizatorji na konferenci predstaviti domači in tuji strokovni javnosti. Program predvideva delo po skupinah in plenarni del, ki bo namenjen predstavitvi temeljnih tem, kot so izobraževanje odraslih z zornega kota manj razvitih držav tretjega sveta in v nekdanjih socialističnih državah srednje in vzhodne Evrope.

● Kam gre andragogika?

Izobraževanje odraslih potrebuje s ureditev, ki pa ne sme rušiti razno

Za razvoj izobraževanja odraslih kot področja dejavnosti in njegove teoretične nadgraditve, vede ali znanstvene discipline o izobraževanju odraslih (andragogike) je zelo pomembno, da si skušamo odgovoriti na vprašanje o tem, ali ga lahko označimo kot samostojen in celovit sistem, torej kot posebno, bolj ali manj koherentno celoto pojavov, za katere lahko uporabimo skupno ime ali pojem »izobraževanje odraslih«. Poleg čisto teoretičnih ali znanstvenih razlogov za to imamo za to tudi povsem praktične razloge.

Če opredelimo področje kot sistem in mu določimo njegova sistemske značilnosti, nam to omogoča, da ga ustrezno umešimo v celotno sestavo sistemov, ki so potrebni in pomembni za življenje, ki ga živimo v svetu kot celoti in v njegovih posameznih delih, kot so geografske, kulturne, politične, nacionalne, jezikovne ali druge enote vse do državnih in drugih družbenopolitičnih družbenih enot. S tem se nam odpirajo možnosti za bolj usklajeno usmerjanje razvoja področja, to je izobraževanja odraslih v teh enotah.

Na vprašanje: ali lahko izobraževanje odraslih pojmuje kot celovit sistem, smo dobili v naši raziskavi zelo različne odgovore – od tega, da enotnega sistema ni, prek odgovorov, ki pogojno dopuščajo akšno možnost, do pritrjenih odgovorov.

Za trditve, da izobraževanja odraslih ne moremo obravnavati kot celovit sistem, povzročijo tele navedbe:

●Ena najpomembnejših značilnosti izo-

brazevanja odraslih je raznovrstnost in pluralnost, ki velja tako za strukturo institucij in različnost ponudbe (oblik, prijemov) kot tudi za svobodnost posameznika v sistemu (prostovoljnost, možnost svobodne izbire). Različnost in pluralnost je treba v izobraževanju odraslih ohraniti ali celo pospeševati, in ne ovirati.

●Izobraževanje odraslih mora ohraniti svojo neodvisnost od struktur. Če se izobraževanje odraslih podredi uradnim strukturam, postane od njih odvisno. Eno njegovih temeljnih poslanstev pa je prav to, da skuša spreminjati toge strukture.

●Izobraževanje odraslih kot področje dejavnosti označujeta izjemno dinamična rast in gibkost, zato je njegov razvoj zelo težko predvideti.

●V izobraževanju odraslih se odslikava tudi zgodovinsko porojene razlike, tradicije, družbeni kontekst, v katerem se pojavlja.

Drugače mislijo avtorji, ki se zavzemajo, da bi izobraževanje odraslih šteli za celovit sistem. Pri tem nekateri navajajo, da se ta sistem šele uveljavlja, in menijo:

●Sistem še ni dovolj razvit, se še oblikuje, gotovo pa se bo še izoblikoval.

●Izobraževanja odraslih še ne razume mo prav, pojavlja se nam šele kot vizija, ki je v praksi še ne najdemo in tudi ne prepoznavamo v vseh njenih prvinah in razsežnostih.

Mnogi avtorji pa izobraževanje odraslih že zdaj vidijo kot sistem, ne glede na vrzeli in pomanjkljivosti, ki jih le-ta še ima. Utemeljivte teh avtorjev so zlasti:

●Izobraževanje odraslih moramo pojmovati kot celovit sistem z velikimi razlikami: je sistem pluralistične organizacije, tako po svojih institucionalno-didaktičnih

kot tudi po ideološko-političnih razsežnostih.

●Izobraževanje odraslih obsega vse vrste izobraževanja, in to po vsem svetu; povsod najdemo podobne oblike, vrste in vzorce, ki lahko presežejo notranje-nacionalne in mednacionalne meje;

●Izobraževanje odraslih je kot izraz analizni konstrukt, ki daje vrsti dejavnosti, ki se zdijo na videz nepovezane ali pa jih vsaj v praksi tako dojemamo, intelektualno koherenco na ravni globlje strukture.

Avtorji, ki zastopajo takšna stališča, so optimistični. Dajejo predloge za utrjevanje celovitega sistema, kako najti skupni jezik inboljšati medsebojno sporazumevanje. Za večjo sistemske celovitost moramo zagotoviti skupno podlago (platformo) za

● **Raziskava: znani andragogi o izobraževanju odraslih**

Cilj: dobiti strokovno in znanstveno utemeljena stališča znanih andragogov z vsega sveta o nekaterih temeljnih konceptualnih vprašanjih in položaju izobraževanja odraslih v zdajšnjem trenutku.

Metoda: Delphi – vprašanja izbranim ekspertom in evalvacija odgovorov.

Številčni prikaz o izvedbi raziskave: sodelovalo je 88 avtorjev (od 195 zaprosenih) iz 32 držav z vsega sveta.

Izvedba raziskave: Pedagoški inštitut pri Univerzi Ljubljani in Andragoški center Slovenije.

Mednarodna konferenca – Premislek o izobraževanju odraslih in razvoju (Ljubljana, 6.–9. oktobra letos)

Organizator: Anadragoški center Slovenije v sodelovanju s Cankarjevim domom

pogovore, sodelovanje in načrtovanje, koordinacijo in integracijo – s tem pa ne smemo rušiti raznovrstnosti in pluralnosti izobraževanja odraslih.

Nenehne spremembe

Razpravo o integrativni naravi sistema izobraževanja odraslih dodatno otežuje vrsta okoliščin, med katerimi lahko navedemo le najbolj značilne:

● Mnenje

Prihaja čas učee družbe

Znani angleški andragog Colin Titmus je že večkrat izrazil svoj dvom, ali je tako raznovrstno dejavnost, kot je izobraževanje odraslih, sploh smiselno opredeljevati kot enoten in celovit sistem. Zdi se mu, da so pojavi, ki sestavljajo izobraževanje odraslih, komajda kaj bolj povezani med seboj kot so sicer pojavi, ki pripadajo različnim družbenim sistemom ali podsistemom.

To je pesimistična varianta razmišljanja o področju družbene dejavnosti, ki je sicer res izjemno obsežno in izjemno razvejeno. Obsega vsaj potencialno nič več in nič manj kot vse ljudi, ki praviloma kot mladostniki zapustijo tako imenovano »redno« izobraževanje, kar praktično pomeni šolanje, in začno opravljati v večjem delu svojega časa kako drugo dejavnost (delo, družina) ob tem pa se praviloma občasno še naprej izobražujejo ali učijo. Učijo se lahko na tako različne načine in na tisočerihih mestih (v šolah še najmanj), najpogosteje pa brez namena, da bi si za to dejavnost pridobili spričevalo.

V Sloveniji smo v preteklih letih opravili raziskavo Znani andragogi o izobraževanju odraslih (vzor nam je bila podobna raziskava dr. Vida Pečjaka o psihologiji) pred nekaj dnevi pa smo na mednarodni konferenci Premislek o izobraževanju odraslih sprožili pogovor o ugotovitvah raziskave v svetovni andragoški eliti.

Glavni razlog našega raziskovanja je bil resničen interes, da bi z njim prispevali k razreševanju nekaterih temeljnih vprašanj pojmovanja, konceptualizacije, opredeljevanja, poimenovanja in pomena izobraževanja odraslih v današnjem času in z razvojno perspektivo.

Razlog, da smo si zastavili ta vprašanja, ki zadevajo samo filozofijo in tudi družbeni položaj izobraževanja odraslih in njegove strokovne in znanstvene discipline – andragogike – je zelo preprost. Tako pri prebiranju strokovne literature kot tudi iz neposrednih stikov s strokovnjaki za izobraževanje odraslih je povsem očitno, da se stališča strokovnjakov – in tudi okolij iz katerih prihajajo – glede tega zelo razlikujejo. To ne velja le za nekatera ali celo le za obrobna vprašanja izobraževanja odraslih, temveč tudi za večino temeljnih pojmov, konceptov in tudi terminov za to področje.

Takoj za tem vprašanjem sledi tole logično, povsem pragmatično razmišljanje: koliko je takšna raznovrstnost pogledov – če se bo potrdila tudi v naši raziskavi – koristno za izobraževanje odraslih in njegovo delovanje in uveljavljanje; ali jo je mogoče ali celo potrebno premostiti, iskati področju in stroki skupne imenovalce.

ževanja odraslih v primerjavi s prejšnjimi, tudi če upoštevamo vizije. Poudarili bi dve novi smeri razvoja izobraževanja odraslih, ki ju v dozdajšnjih konceptih nismo našli v dovolj prepričljivi ali dodelani obliki, to pa sta:

– »Učni projekti odraslih«, tako kot jih opredeljuje A. Tough v svojih raziskavah o učnih projektih odraslih (1970 in 1979) in kjer avtor bistveno razširja dozdajšnje razumevanje zmogljivosti odraslih za samostojno učenje. Temeljno spoznanje pri tem je, da človek s svojim učenjem pridobiva

jih navedli.

Učnim projektom posameznikov se torej pridružujejo že skupinski (mestni, skupnostni, organizacijski ali podjetniški)

● **Vprašanja, ki smo jih raziskovali v raziskavi:**

– **Kaj je izobraževanje odraslih (pojem, področja, sistem)**

– **Kakšen je odnos med izobraževanjem odraslih in izobraževanjem otrok in mladine ter andragogiko in andragogiki**

pogovore, sodelovanje in načrtovanje, koordinacijo in integracijo – s tem pa ne smemo rušiti raznovrstnosti in pluralnosti izobraževanja odraslih.

Nenehne spremembe

Razpravo o integrativni naravi sistema izobraževanja odraslih dodatno otežuje vrsta okoliščin, med katerimi lahko navedemo le najbolj značilne.

Izobraževanje odraslih je področje, ki se spreminja tako rekoč pred našimi očmi. Navedimo le najočitnejše spremembe, ki jih opažamo danes v primerjavi s preteklostjo, in tudi na najbolj pogosta neskladja v pojmovanju izobraževanja odraslih:

● Razvojni trendi v sodobnem izobraževanju odraslih

– v izobraževanju odraslih smo priča čedalje večjemu deležu neformalnega izobraževanja.

– Ob šolsko institucionaliziranem izo-

tri se zanimajo tudi znanstveniki iz Slo-

ki ju v dozdajšnjih konceptih nismo našli v dovolj prepričljivi ali dodelani obliki, to pa sta:

– »Učni projekti odraslih«, tako kot jih opredeljuje A. Tough v svojih raziskavah o učnih projektih odraslih (1970 in 1979) in kjer avtor bistveno razširja dozdašnje razumevanje zmogljivosti odraslih za samostojno učenje. Temeljno spoznanje pri tem je, da človek s svojim »učnim projektom« projicira svoje zanimanje v okolje, iz njega izbira ustrezne možnosti za učenje/izobraževanje in s tem kot aktiven subjekt (»učnec«) uresničuje svoje cilje pri učenju; vloga izobraževanja odraslih pri tem je, da zagotovi optimalne možnosti za uresničevanje takšnih projektov.

– Kot drugi pomemben dosežek zadnjega obdobja lahko označimo vlogo lokalne skupnosti ali organizacije kot subjektov ali dejavnikov, ki so nosilci izobraževanja in učenja. Zamisel temelji na zasnovi »druž-

● Vprašanja, ki smo jih raziskovali v raziskavi:

– Kaj je izobraževanje odraslih (pojem, področja, sistem)

– Kakšen je odnos med izobraževanjem odraslih in izobraževanjem otrok in mladine ter andragogiko in pedagogiko

– Ali je treba zdajšnji koncept (koncepte) izobraževanja odraslih ponovno premisliti in preurediti

– Kakšen položaj ima danes izobraževanje odraslih v družbi (državi, svetu)

– Kdo so nosilci razvoja izobraževanja odraslih.

projekti, da ne omenjamo že dalj časa znanih bolj globalnih, a prav tako integrativnih konceptov, kot so »družba, v kateri se uči« (Learning Society), »svetovno učenje« (Glocal Learning), »vsakdanje učenje« (Everyday Learning), »permanentno izobraževanje in učenje« (Lifelong Education and Learning), če se omejimo na najbolj znane. Za te oblike je značilno, da to niso več le vizionarske zamisli, temveč živa resničnost, ki ima tudi že svoje oblike združevanja in organiziranja (na primer zveza mest, ki se učijo). Sestavljajo jih resnični programi, ki jih organizirajo in izvajajo ljudje v enotah (mestih, skupnostih, organizacijah), kjer živijo in delajo. Zanje je značilno, da to ni več izobraževanje odraslih, ki ga sestavljajo predvsem programi formalnega in šolskega izobraževanja, temveč gre za kombinacije dejavnosti, pri katerih prevladujeta neformalno izobraževanje in učenje, povezano z drugimi dejavnostmi družbene enote.

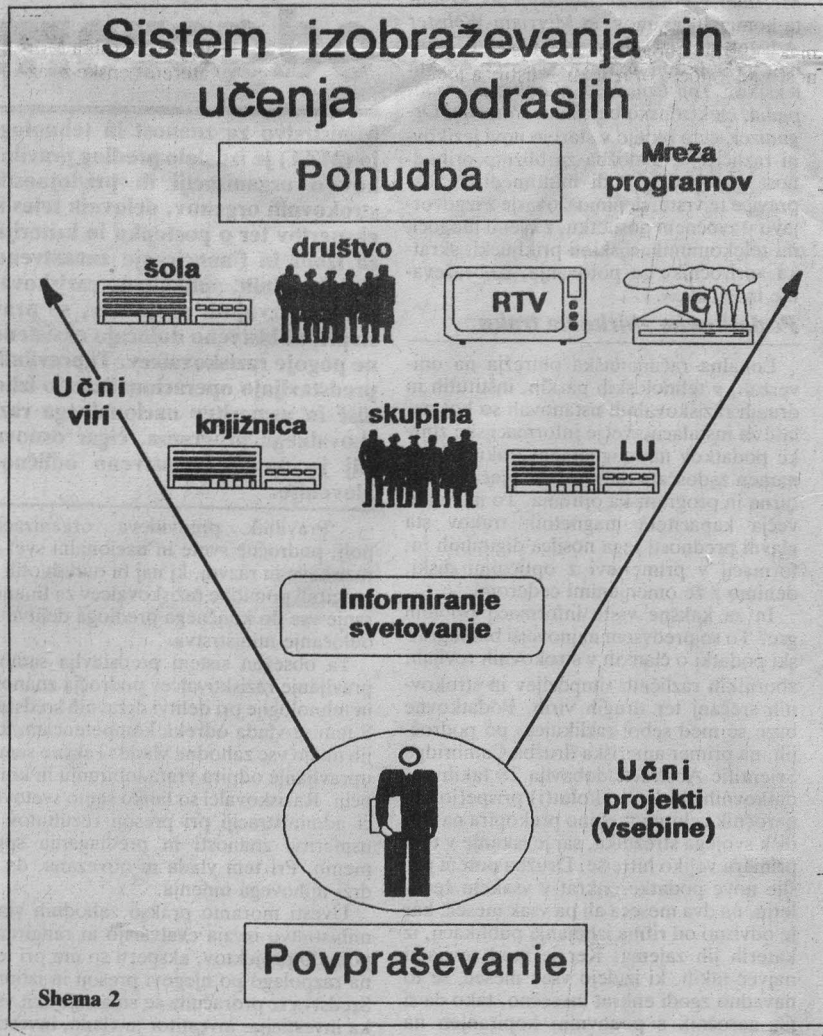
Načelo povpraševanja in ponudbe

Če združimo obe navedeni smeri razvijanja izobraževanja in učenja odraslih, dobimo shemo, ki ponazarja sistem izobraževanja in učenja odraslih; temelji na povpraševanju (individualni ali skupnostni učni projekti) in ponudbi (vse možnosti izobraževanja in učenja na določenem območju). (Glej shemo 1)

● Rešitev vprašanja o sistemu izobraževanja odraslih leži v opredelitvah, ki jih nakazuje shema Celotni spekter človekovega učenja, ki jo povzemam po Unescovem priročniku za zbiranje statističnih podatkov o izobraževanju odraslih (1975, prilagojeno za naše potrebe). (Glej shemo 2)

Dvodimenzionalno matriko lahko uporabimo za opredelitev vseh mogočih kombinacij v tem spektru, to pa so:

- vse vrste izobraževanja in učenja: začetno in nadaljevalno, formalno in neformalno; namensko in priložnostno;
- bistveni elementi sistema izobraževa-

Shema 2

● **Mnenje**

Prihaja čas učee družbe

Znani angleški andragog **Colin Titmus** je že večkrat izrazil svoj dvom, ali je tako raznovrstno dejavnost, kot je izobraževanje odraslih, sploh smiselno opredeljevati kot enoten in celovit sistem. Zdi se mu, da so pojavi, ki sestavljajo izobraževanje odraslih, komajda kaj bolj povezani med seboj kot so sicer pojavi, ki pripadajo različnim družbenim sistemom ali podsistemom.

To je pesimistična varianta razmišljanja o področju družbene dejavnosti, ki je sicer res izjemno obsežno in izjemno razvejeno. Obsega vsaj potencialno nič več in nič manj kot vse ljudi, ki praviloma kot mladostniki zapustijo tako imenovano »redno« izobraževanje, kar praktično pomeni šolanje, in začno opravljati v večjem delu svojega časa kako drugo dejavnost (delo, družina) ob tem pa se praviloma občasno še naprej izobražujejo ali učijo. Učijo se lahko na tako različne načine in na tisočerihih mestih (v šolah še najmanj), najpogosteje pa brez namena, da bi si za to dejavnost pridobili spričevalo.

V Sloveniji smo v preteklih letih opravili raziskavo Znani andragogi o izobraževanju odraslih (vzor nam je bila podobna raziskava dr. **Vida Pečjaka** o psihologiji) pred nekaj dnevi pa smo na mednarodni konferenci Premislek o izobraževanju odraslih sprožili pogovor o ugotovitvah raziskave v svetovni andragoški eliti.

Glavni razlog našega raziskovanja je bil resničen interes, da bi z njim prispevali k razreševanju nekaterih temeljnih vprašanj pojmovanja, konceptualizacije, opredeljevanja, poimenovanja in pomena izobraževanja odraslih v današnjem času in z razvojno perspektivo.

Razlog, da smo si zastavili ta vprašanja, ki zadevajo samo filozofijo in tudi družbeni položaj izobraževanja odraslih in njegove strokovne in znanstvene discipline – andragogike – je zelo preprost. Tako pri prebiranju strokovne literature kot tudi iz neposrednih stikov s strokovnjaki za izobraževanje odraslih je povsem očitno, da se stališča strokovnjakov – in tudi okolij iz katerih prihajajo – glede tega zelo razlikujejo. To ne velja le za nekatera ali celo le za obrobna vprašanja izobraževanja odraslih, temveč tudi za večino temeljnih pojmov, konceptov in tudi terminov za to področje.

Takoj za tem vprašanjem sledi tole logično, povsem pragmatično razmišljanje: koliko je takšna raznovrstnost pogledov – če se bo potrdila tudi v naši raziskavi – koristno za izobraževanje odraslih in njegovo delovanje in uveljavljanje; ali jo je mogoče ali celo potrebno premostiti, iskati področju in stroki skupne imenovalce. Ne zaradi tega, da bi z iskanjem skupnega hoteli zavirati uveljavljanje različnosti; vemo, da to ne bi bilo dobro in koristno za razvoj izobraževanja odraslih, saj je to področje, ki živi v vsakem okolju na svoj specifičen, temu okolju prilagojen način, temveč zato, da bi izobraževanje odraslih iztrgali iz razdrobljenosti, ki je nemara tudi znak razkrojenosti ali še nezadostne izoblikovanosti njegove filozofije, njegove stroke, njegove prakse ali tudi njegove razvojne vizije. Je iskanje skupnih imenovalcev, skupne doktrine, celovite systemske rešitve, razvojne smeri mogoče ali ne, potrebno ali ne, ali celo nujno ali sploh ne?

In po kakšni poti bomo na tem področju šli v Sloveniji. Bomo ostali na dozdajšnji, s šolsko tradicijo in pedagoško didaktiko (v ožjem smislu, za otroke) obremenjeni poti, ali bomo odprli vrata zasnovam, ki temeljijo na organiziranem samostojnem učenju, na zasmislih o »družbi, v kateri se uči« (learning society), ki se ponekod že uresničuje v programih, kot so »mesto, v katerem se uči« (learning city), »univerza, v kateri se uči« (learning university) in »organizaciji, v kateri se uči« (learning organization)?

ZORAN JELENC

Premislek o izobraževanju odraslih v vzhodnoevropskih državah

Enaindvajset nekdanjih socialističnih držav v Evropi se razprostira na 68 odstotkih površine te celine in pomeni 19 odstotkov celotnega prebivalstva. To je veliko območje, ki je bilo pomembno že v preteklosti in bo pomembno tudi za prihodnost Evrope.

Kulturne tradicije so bogate in raznolike in zajemajo tradicijo izobraževanja odraslih. To živahno družbeno gibanje je ovirala socialistična vladavina. Izobraževanje odraslih je bilo podrejeno politični indoktrinaciji in potrebam države.

Politične in družbene preobrazbe v teh deželah so ustvarile nove možnosti za razvoj izobraževanja odraslih in se vrnilo k starim običajem.

Izobraževanje odraslih so v socialističnih državah pojmovali preveč enostransko, imeli so ga predvsem za nadomestek osnovnega in poklicnega izobraževanja, in tudi kot sredstvo za politično in družbeno indoktrinacijo. Zdaj je okvir teoretske in praktične plati koncepta razširjen.

Socialistična izobraževalna praksa ni razlikovala izobraževanja odraslih in izobraževanja otrok. Tako je zbrisala prvino samostojnosti teh področij in jedro različnosti. Izobraževalna praksa in teorija o izobraževanju odraslih jasno zagovarjata to različnost. Izobraževanje odraslih naj bi postalo samostojno področje kulturne in izobraževalne dejavnosti odraslih na različnih področjih v skladu s prvobitnimi individualnimi in družbenimi potrebami.

Josef Polturzycki, Poljska

Izobraževanje odraslih v Latinski Ameriki

Ugotavljamo, da se izobraževanje odraslih širi in vključuje vsa obdobja odraslosti, ki se začne pri mladih odraslih – ti se vključujejo v programe izobraževanja in usposabljanja, in zaključuje v širokem spektru tako imenovanega tretjega življenjskega obdobja. Dejansko je v zadnjih dveh letih ta starostna skupina vzbudila veliko zanimanja, pač zaradi sprememb, ki smo jih zaznali v nedavnih šestih prebivalstva v mnogih latinsko-ameriških državah.

Druga značilnost je težnja, da bi organizirali izobraževalne projekte in programe za odrasle na podlagi spoznanja, da ljudje po svoji kulturi pripadajo različnim skupinam (ženske, mladi, ki so izpadli iz formalnega sistema, brezposelni, starejši ali ljudje v tretjem življenjskem obdobju, etnične skupine, itd.) in imajo vsak svoje temeljne potrebe po znanju.

Tretjič, ti projekti in programi zahtevajo širši repertoar znanj, ki se doslej ni uporabljal v izobraževanju odraslih, zdaj naj bi ga oblikovali kot referenčni vir. Tako obstaja danes, na primer, večje zanimanje za to, kako povezovati fiziologijo teh skupin odraslih z njihovimi kognitivnimi značilnostmi (z njihovo sposobnostjo spoznavanja in dojemanja).

Četrta značilnost, ki se danes pojavlja v izobraževanju odraslih, zadeva dva glavna tipa programov. Prvi od teh je izobraževanje odraslih za delo, kar vključuje spodbujanje produktivnega delovnega življenja, usposabljanje in/ali profesionalizacijo, tehnološko posodabljanje, pripravo za delo na delovnem mestu, drobno podjetništvo, in drugo. Drugi niz programov pa opredeljujejo izobraževanje za razvoj lokalne skupnosti, izobraževalne programe za družinsko življenje, izobraževanje odraslih v povezavi s socialno gerontologijo, izobraževanje za tretje življenjsko obdobje, izobraževanje odraslih in sploh široko področje vseživljenjskega izobraževanja.

Navzlic temu pa v latinsko-ameriškem izobraževanju odraslih še vedno prevladujejo temeljni in srednješolski programi za odrasle ter programi za opismenjevanje ter delo neposredno po opismenjevanju.

Francisco Vio Grossi, Čile

Izobraževanje odraslih v razvitem delu Daljnega vzhoda

Na Daljnem Vzhodu se definicija, koncept in vsebina izobraževanja odraslih razlikuje glede na raven gospodarske razvitosti posameznih delov tega območja. Sama razumem izobraževanje odraslih kot izobraževanje ali učenje v dobi odraslosti kot učni proces, ki traja vse življenje. Namen izobraževanja odraslih je razvijati njihove sposobnosti, bogatiti znanje, izboljšati tehnično in strokovno usposobljenost ali spremeniti njihov odnos in vedenje iz dveh zornih kotov: pripomoči k celostnemu osebnostnemu razvoju in sodelovanju v uravnoveženem in neodvisnem socialno-ekonomskem razvoju.

Japonska in Koreja sta se odločili za vseživljenjsko izobraževanje, to pomeni, da se izobraževanje na Japonskem začne od rojstva in v Koreji že od zarodka in traja do konca življenja.

V okviru OECD so razpravljali o »zelo kakovostnem izobraževanju in usposabljanju za vse« in predlagali dve kategoriji izobraževalne politike, in sicer: ena je »vseživljenjsko učenje kot poraba«, druga pa je »vseživljenjsko učenje kot naložba«. Seveda sta izraza poraba in naložba sposojena iz ekonomije.

Kulturne in rekreacijske dejavnosti niso namenjene gospodarskemu razvoju, temveč človekovemu osebnemu zadovoljstvu. To vrsto dejavnosti bi z ekonomskim izrazom lahko poimenovali »porabo«.

Naloge države so: (1) zbirati, prilagajati in priskrbeti učne informacije, (2) raziskovati izobraževalne potrebe državljanov in jih evalvirati, (3) razvijati metode učenja v skupnosti, (4) usposabljanje strokovnjakov in vodij skupin, (5) predstavitev, nasveti in druga pomoč pri povezovanju med organizacijami, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih.

Makoto Yamaguchi, Japonska

Zahodnoevropski pogled na spremembe v pojmovanju andragogike

Ko zahodna družba stopa v obdobje postmodernizma, je na izobraževanje odraslih mogoče gledati kot na tržno blago, ki ga uporabniki pridobivajo iz najrazličnejših nagibov, in le eden izmed teh je morda čista ljubezen do učenja. Za to, kako bodo posamezniki pridobljeno znanje uporabljali – ne glede na to, kako so si ga pridobili – pa so odgovorni udeleženci v učnem procesu. Le upamo lahko, da bo to znanje kdaj pomagalo ustvarjati svet, za katerega bodo ustvarjalci verjeli, da je boljši in človečnejši, kot se nam včasih dozdeva.

Izobraževanje pa seveda ni en sam »proizvod«, temveč je kar najbolj raznoliko blago, zato je kakršnokoli centralno planiranje vseživljenjskega izobraževanja obsojeno na propad – saj pomeni antitezo globalnemu trgu.

Vsem oblikam ponujenega izobraževanja sta skupna proces poučevanja in učenja. To drži ne glede na to, kdo je subjekt v učnem procesu, zato je razlikovanje med izobraževanjem odraslih (andragogiko) in izobraževanjem otrok (pedagogiko) poenostavljeno. Poudariti je treba predvsem razliko med študijem izobraževalnega procesa in študijem izobraževalnih sistemov. V izobraževanje sodijo različni predmeti in različne tehnike poučevanja in učenja za različne skupine udeležencev – in študij le-teh sestavlja le enega od vidikov znanstvene discipline, ki se ukvarja z izobraževanjem – nanaša se na sam proces izobraževanja. Raziskovanje izobraževalnih sistemov pa je širša dejavnost, saj obsega analizo družbe.

Učenje je gonilna sila človeškega razvoja, toda v svetu, ki nas stiska in omejuje, predstavlja paradoksalen proces. Raziskovanje učenja je treba s področja psihologije razširiti na področje sociologije, socialne filozofije, metafizike, in sicer interdisciplinarno.

Izobrazba je torej postala tržno blago, udeleženci v izobraževanju pa stranke ali celo porabniki; izobrazbena kvalifikacija je v poznem obdobju kapitalistične družbe simbol vrednosti izdelka, kupljenega na trgu izobraževalnih storitev. Izobraževalci svoje vloge seveda ne vidijo v tej luči, saj so tisti, ki delujejo na tem področju, po večini idealisti, ki želijo ljudem pomagati; toda celo socialna pomoč je postala v tem svetu tržna dobrina. Ali se torej nobena stvar ne more ogniti tržnim zakonom! Ljudje pa se kljub vsemu učijo, rastejo in se razvijajo, spoznajo, kaj je za fasado simbolov.

Peter Jarvis, Velika Britanija

● *Izobraževanje odraslih po svetu*

Izobraževanje, ki bistveno prispeva k razvoju družbe

Ob mislih, ki so jih vodilni andragogi v svojih prispevkih sami namenili problematiki učenja odraslih, vam predstavljamo še odgovore nekaterih na vprašanja, ki bi jih nemara zastavili tudi vi, če bi hoteli izvedeti najhitreje čim več o tej tematiki. Odgovarjali so **Märja Talvi** iz Estonije, profesorica Pedagoške univerze v Tallinu, **Jost Reischmann** iz Nemčije, privatni docent na Univerzi v Tübingenu, **Karunaratna Wijetunga** iz Colomba v Sri Lanki, **Francisco Vio Grossi** iz Čila in **Joyce Stalker** z Nove Zelandije.

Zakaj je izobraževanje odraslih tako pomembno?

WIJETUNGA: »V južni Aziji, od koder prihajam, lahko po pomenu izobraževanja odraslih ločimo revne države, kot so Indija, Pakistan in Bangladeš, kjer je velik delež prebivalcev nepismenih. Brez opismenjevanja si ni mogoče zamišljati uspešnega razvoja teh dežel. Po drugi strani pa se v tem delu sveta razvite dežele, kot so Japonska, Koreja in druge, spopadajo

z drugačno obliko nepismenosti, z naraščajočo funkcionalno nepismenostjo. Tako je za vse države izobraževanje odraslih izredno pomembno, čeprav od njega pričakujejo različno.«

TALVI: »Prihajam iz države, kjer se zdaj dogajajo zelo velike spremembe, prehod iz totalitarne v demokratično družbo, oziroma iz centralno-planskega v tržno gospodarstvo. Ugotavljamo, da ni mogoče doseči napredka in se razviti v bogato državo brez izobraževanja odraslih.«

STALKER: »Zame je poglaviti pomen izobraževanja odraslih v možnosti, ki jo daje izobraževanje vsem hendikepiranim ali kako drugače odrinjenim od življenja večine.«

VIO GROSSI: »Tovrstno izobraževanje je zelo pomembno iz mnogih razlogov. To, kar se naučimo v šoli, kmalu več ne zadošča. Še zlasti v gospodarstvu so tehnološke spremembe tolikšne, da zahtevajo nenehno prilagajanje tehnološkemu razvoju. Po mojem mnenju je izobraževanje ključni faktor razvoja, celo bolj pomemben od naravnih virov.«

REISCHMANN: »Pri nas je izobraževanje odraslih izredno pridobilo na pome-

nu po združitvi obeh Nemčij.«

Kateri pa so poglaviti motivi, zaradi katerih se ljudje odločajo za takšno izobraževanje?

WIJETUNGA: »Po mojem mnenju je to predvsem želja, da bi si ustvarili boljše življenje.«

STALKER: »Posebno močan motiv ima v Novi Zelandiji ženski del prebivalstva. Zlasti tiste, ki ne sodijo v večinsko belo prebivalstvo, si morajo s pomočjo nenehnega izobraževanja zelo prizadevati, da svoj položaj v družbi nekoliko izboljšajo.«

VIO GROSSI: »To izobraževanje daje drugačne možnosti izobraževanja kot šole. Te mnogi ljudje sovražijo in jih občutijo kot nekakšne ječe. To je precej upravičeno, saj šole ne učijo tega in tako, kot si ljudje želijo. V Čilu je vlada dolgo mislila, da je izobraževalne potrebe rešila s tem, ko je vse otroke poslala v šolo. Toda hitro smo vsi skupaj spoznali, da je mogoče hoditi v šolo in se pri tem nič naučiti. Zato ljudje potrebujejo druge oblike izobraževanja. Pomembno je, da ima tisti, ki se uči, občutek, da se razvija, ne pa da izgublja čas.«

REISCHMANN: »Pomemben cilj tega izobraževanja je, da ljudje postanejo sposobni nadaljnega samostojnega učenja. Naučiti se učiti je torej poglaviti motiv. Osebo najbolj verjamem v idejo izobraževanja odraslih, ki navezuje učenje na katerokoli osebo, od katere se drugi lahko kaj naučijo.«

Za katere oblike izobraževanja odraslih je v vaši državi največ zanimanja?

WIJETUNGA: »To je odvisno od njihovih potreb. Nepismeni si seveda prizadevajo za osnovne veščine sporazumevanja. Ker je večina žensk nepismenih, je zanje zelo pomembno, da se naučijo pisati in podpisati, razen tega pa še osnovnih računskih operacij.«

TALVI: »Ljudje potrebujejo tako znanja kot sposobnosti za poklicno delo, hkrati pa tudi sposobnosti za odločanje. Žal pa je v naši državi še veliko takih, ki menijo, da je najprej potrebno doseči določeno stopnjo demokracije in blagostanja, potem pa naj bi se šele ukvarjali z izobraževanjem. Tako kot mnoge generacije sem se tudi sama izobraževala po sovjetskem modelu, ki je bil zelo slab. Zato moramo sedaj menjati tudi sistem izobraževanja. Če začnemo menjati sistem izobraževanja od začetka, torej z otroškimi vrtci, potem se bodo rezultati pokazali šele čez 25 let. Mi pa jih potrebujemo že zdaj. Zato so naše izobraževalne aktivnosti usmerjene na različne ravni. Izobraževanje odraslih ne pomeni samo pridobivanja spretnosti in veščin, temveč tudi spreminjanje vrednot. Spremembe pa se ne morejo zgoditi od danes do jutri.«

VIO GROSSI: »Mislim, da je najboljši sistem izobraževanja tisti, ki je prilagojen okolju. Nobene države ni mogoče jemati kot model za ostale. Izobraževanje odra-

slih je zelo občutljivo področje, ki je zelo odvisno od kulture nekega naroda. V vsakem primeru pa ne gre za en sistem ali model. Ljudje se učijo iz knjig, iz predavanj, s televizije itd. Bolj kot način je pomemben cilj – transformacija življenja. To pa je mogoče le z nenehnim izobraževanjem.«

REISCHMANN: »Dejansko se ne glede na to, ali se to uredi sistemsko ali ne, večina ljudi na nek način nenehno uči. Danes se učimo predvsem iz sodobnih medijev.«

Kakšna je vladna podpora temu delu izobraževanja?

WIJETUNGA: »Pri nas, v Sri Lanki, zaradi nepismenosti nimamo posebej velikih težav. V Indiji, kjer je delež nepismenih prebivalcev veliko večji, poteka z vladno podporo zelo velika in močna kampanja opismenjevanja. Podobno je tudi v Bangladešu, Pakistanu in vsej južni Aziji.«

TALVI: »Zdaj pri nas pripravljamo nov zakon o izobraževanju odraslih in prizadevamo si, da bi imel vsakdo izmed odraslih vsaj 7 do 10 dni na leto možnost dodatnega izobraževanja in izpopolnjevanja. Temu se seveda upirajo delodajalci, ker je v njihovem kratkoročnem interesu, da delavci čim več delajo, ne da se izobražujejo.«

STALKER: »Na Novi Zelandiji gre večina denarja za poklicno izobraževanje, razmeroma zelo malo pa ga država namenja za izobraževanje brezposelnih, torej za prekvalifikacije, s katerimi bi lažje našli novo zaposlitev. Gotovo pa je eden od ciljev izobraževanja odraslih spreminjanje pomanjkljivosti obstoječega sistema in tudi to verjetno vladnim institucijam ni najbolj po volji.«

JASNA KONTLER

Izobraževanje odraslih je področje, ki se spreminja tako rekoč vsak dan, pred našimi očmi. Pri tem se sooča s tradicionalnimi pogledi in modeli, z navadami in značilnostmi različnih okolij. Ta gibanja seveda niso povsod enaka, to pa povzroča tudi precejšnjo različnost pogledov in zasnov in celo izrazja, s katerim opredeljujemo celotno področje izobraževanja odraslih ali njegove posamezne dele. Od tod tudi velike razlike v pomenu, ki ga izobraževanju odraslih pripisujejo v različnih državah.

V nerazvitih deželah tretjega sveta je še zmeraj temeljni problem osnovno opismenjevanje velikega dela odraslega prebivalstva; v razvitem zahodnem svetu pa so v središču pozornosti predvsem problemi funkcionalnega opismenjevanja (problem, ki se ga čedalje bolj zavedamo tudi pri nas) in poklicnega usposabljanja zaposlenih ter velike množice nezaposlenih. Ob tem pa veliko kazalnikov opozarja, da se bodo v prihodnje čedalje hitreje povečevale zahteve po učenju, ki niso povezane le z delom. To ima veliko opraviti z zmanjševanjem pomena dela v življenjskem slogu posameznikov v poindustrijskih družbah, z zahtevo po sodelovanju državljanov pri reševanju problemov, ki zadevajo kakovost življenja, zdravje, ekologijo v najširšem pomenu besede, razvoj skupnosti in medkulturno sporazumevanje. Pripravljati ljudi za dejavno sodelovanje pri razvijanju demokratičnih družb in ne le za prilagajanje razmeram, kakršne so, postaja primarna naloga vsakršnega učenja in izobraževanja odraslih.

Institucionalizirana izobraževalna ponudba za odrasle le stežka sledi družbenim zahtevam po učenju odraslih;

obseg zunajšolskih izobraževalnih dejavnosti pa je že krepko presegel obseg začetrnega izobraževanja. Ta premik v pomembnosti od začetrnega izobraževanja k nadaljnjemu bo imel veliko posledic, ki jih marsikje še ne priz-

izobraževanje odraslih je področje, ki živi v vsakem okolju na svoj poseben, okolju prilagojen način.

O vsem tem so govorili na mednarodni konferenci o izobraževanju odraslih, ki je po-

vih objavljenih delih dobro pozna tudi slovenska strokovna javnost.

Na konferenci so bili prvič predstavljeni izsledki obsežne primerjalne raziskave, ki je pod naslovom Znani andragogi o izobraževanju odraslih potekala na Pedagoškem inštitutu. Avtorji raziskave (dr. Zoran Jelenc, dr. Ana Krajnc, Metka Svetina) so s posebnim vprašalnikom zbrali stališča 88 izvedencev za izobraževanje odraslih, ki bi jih vsebinsko lahko opredelili kot iskani odgovorov na to: kaj je izobraževanje odraslih (pogled, področja, sistem); kakšen je odnos med izobraževanjem odraslih in izobraževanjem mladine; ali je treba zdajšnjo zasnovo izobraževa-

Za takšno raziskovanje je bilo več razlogov. Predvsem je v Sloveniji treba ustvariti ustreznejše strokovne in znanstvene podlage za izobraževanje odraslih, da se bo kot področje praktičnega delovanja in tudi teoretsko hitreje razvijalo in bolj kot doslej ustrezalo razvojnim potrebam posameznika in družbe. V zavesti naše družbe in posameznika sta učenje in izobraževanje še vse preveč povezana le s predstavo o »šoli« in žal tudi obremenjena s predsodki v zvezi z njo.

Obdobje usmerjenega izobraževanja nas je na področju izobraževanja odraslih še nekoliko bolj oddaljilo od smeri razvoja tega področja v razvitem svetu. Po drugi strani pa smo že od začetka osemdesetih let priče prave eksplozije izobraževanja odraslih v svetu; znanje postaja čedalje bolj odločilen dejavnik razvoja in pomembno tržno blago.

V raziskavi smo poskušali tudi ugotoviti in delno poiskati odgovor na naše razmišljanje o tem, koliko je raznolikost pogledov koristna za izobraževanje odraslih in njegovo uveljavljanje; ali jo je mogoče ali celo treba premostiti, iskati področja in stroki skupne imenovalce in opredelitve, ki bi nas povezale z vsem svetom.

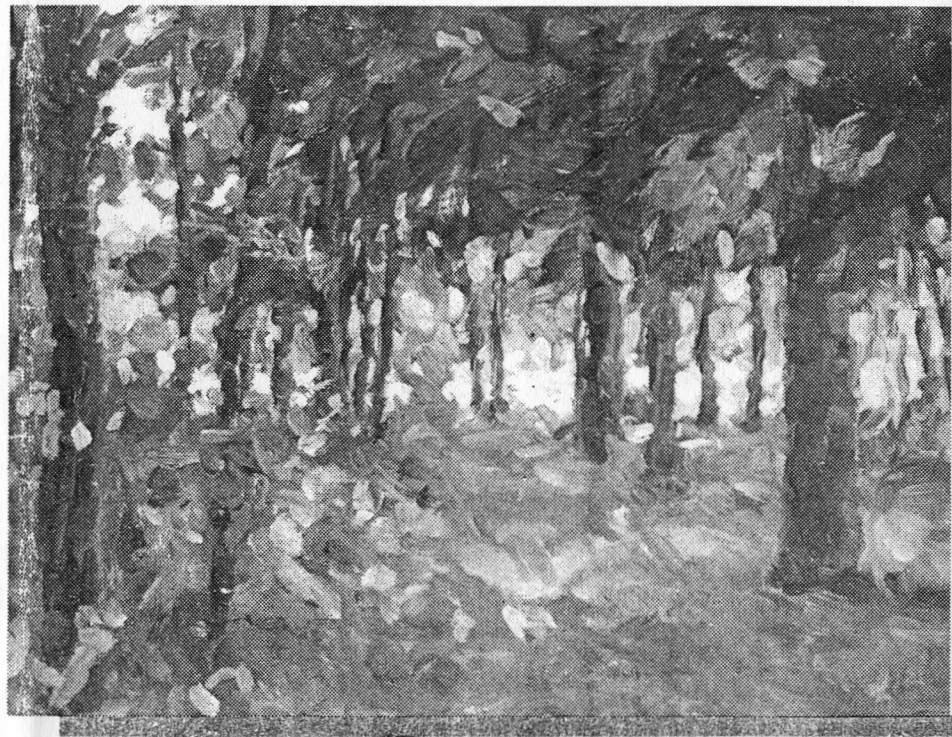
Delo na konferenci je bilo namenjeno nadaljnjemu iskanju in pojasnjevanju stališč. Zaprtost strokovnjakov v razmere v njihovem okolju pogosto ovira približevanje stališč.

Razvoj izobraževanja odraslih je odvisen od medsebojnega sodelovanja in povezovanja, zato so strokovna srečanja, kakršna je bila »andragoška konferenca« v Cankarjevem domu v Ljubljani, koristna in bodo potrebna tudi v prihodnje.

PREMISLEK

navajo ali pa se jih še niti ne zavedajo. Po mnenju nekaterih izvedencev (G. Dohmen) postaja danes izobraževanje odraslih najpomembnejše področje celotnega izobraževanja, nekateri pa ga označujejo tudi kot družbeno gibanje.

tekala od 6. do 9. oktobra 1993 v Ljubljani pod naslovom Premislek o izobraževanju odraslih. Pripravil jo je Andragoški center R Slovenije v sodelovanju s Pedagoškim inštitutom pri Univerzi v Ljubljani. Konference se je udeležilo 63 strokovnjakov s področja izobraževanja odraslih

Fran Klemenčič: Gozd

Za izobraževanje odraslih kot prakso, stroko in filozofijo nadaljnega razvoja so torej značilni raznoliki pogledi.

iz 32 držav in vseh celin. Med udeleženci so bili tudi nekateri najvidnejši strokovnjaki za izobraževanje odraslih današnjega časa, ki jih po njihova

odraslih ponovno premisliti in preurediti; kakšen položaj ima danes izobraževanje odraslih v družbi in kdo so nosilci njegovega razvoja.

National and Regional Members

EUROPE – Ljubljana, Slovenia

Adult Education for Development

An international conference of the Slovene Adult Education Centre. The purpose of the conference was to disseminate results of a research study conducted by Professor Zoran Jelenc from 1989 to 1992.

The study, *Experts on Adult Education*, was based on the responses of 89 adult educators from 32 countries to the following questions:

- ❖ What is the understanding of adult education today?
- ❖ What is the relationship between adult education and the education of youth and children?
- ❖ Have the philosophy and practice of adult education changed so much that its basic concepts need redefining?
- ❖ To what extent is adult education a matter of personal interest? And to what extent is it the responsibility of enterprises, organizations, communities or the state?

The summary of the responses formed the background of the discussions during the October 1993 conference, entitled *Rethinking Adult Education for Development*. Papers delivered at plenary sessions dealt with the questions raised in the research project from the viewpoint of different geographic and socio-economic sectors of the globe.

Peter Jarvis presented "Reconceptualizing Adult Education for Development: A Western European Perspective"; ICAE Executive member Makoto Yamaguchi presented "Adult Education from the Viewpoint of Developed Industrial Countries of the Far East"; Francisco Vio Grossi, ICAE President, dealt with "Adult Education in Latin America"; Jozef Polturzycki's paper was on "Rethinking Adult Education in the Former Socialist Countries of Europe"; Ettore Gelpi's paper, entitled "Adult Education for Export", contrasted adult education in the North and South and explored the media's role.

Other contributors dealing with more specific topics included Margaret Charters, speaking on Consumer Education; James Draper, who focused on Africa in "Historical Development of Adult Education"; Ratana Poompaisal who explored issues facing adult education in Thailand. Paul Wangoola, ICAE Executive

member, talked about adult education in relation to the African crisis; and Joyce Stalker presented a paper entitled, "Women and Adult Education: Rethinking Androcentric Research".

Three working groups met daily to work on the following themes:

- ❖ the relation between the education of children, youth and adults
- ❖ the status of adult education in different national policies and in development
- ❖ the basic organizations and institutions that influence adult education.

The general consensus of the conference was that the research should be expanded to include emerging scholars in the field. It was

also noted that only one of the plenary presentations was by a woman and there was only one woman on the Program Committee.

In general, however, it was felt that this had been a truly global conference, with multiple perspectives and opinions, and that it did not dwell unnecessarily on the dichotomies of North versus South or more developed versus less developed countries.

The papers and proceedings from the conference can be obtained from the Slovene Adult Education Centre, Smartinska 134a, 61000 Ljubljana, Slovenia.

From a full report on the conference by Margaret A. Charters and Alexander N. Charters, Syracuse University, New York, U.S.A.

England and Wales

Shining the Spotlight on Adult Learners

The National Institute of Adult Continuing Education (NIACE) is organizing the activities surrounding Adult Learners Week 1994 throughout the UK from May 9-15.

The two key aims of the Week are to celebrate the full diversity of adult learning, from independent non-formal study to certificated courses, from learning for work to learning for personal fulfilment; and to further stimulate adult participation in education and training.

The following three themes will be the inspiration for the week-long activities and celebrations:

Learning and the Workplace

The aim of National Education and Training for Lifelong Learning is to facilitate access to learning for every member of the workforce, which includes vocational training, general education and development programmes. The Week's activities will emphasize the need for employers to recognize their role in the partnership necessary to achieve lifelong learning.

Learning — A Consuming Passion

Many adults choose learning to fill leisure or free time. Adult Learners Week will explore this type of learning through gardening,

cooking, handicrafts, history, carpentry... etc., to bridge the gap from leisure to active learning which becomes a consuming passion.

Social Exclusion

Adult Learners Week will highlight groups who are often excluded from social activities. These include the unemployed, the homeless, the disabled, mental health patients, women and ethnic and cultural minorities.

NIACE is also liaising with the major broadcasters and media outlets in the UK to coordinate the contributions they will make during Adult Learners Week.

Learners Awards

A number of awards will be presented during the Week to recognize the achievements of individual learners, learners groups and organizations.

For more information contact Adult Learners Week, 21 De Montfort St., Leicester, England, LE1 7GE, Tel: (533) 5514551, Fax: (533) 854514 □